

MAXIME GORKY

Ο ΧΑΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ

(μετάφρασις Κ. Χ. Π.)

«Έξουσε μιὰ φορά εἰς τὴν Κριμαία ὁ Χάνης Μασ-
σολάιμα-έλ- Ασσάβ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἓνα υἱόν, τὸν Το-
λάϊκ- Ἀλγκάλλα».

Ἀκουμπισμένους ὅσων καστανόχρωμο κορμὸ μιᾶς
κουμαριᾶς, ἓνας φτωχὸς τυφλὸς ἐπαίτης, ἓνας Τάρ-
ταρος ἄρχισε ἔτσι τὴν διήγησί του, μιὰ παλαιὰ πα-
ράδοσι τῆς πλουσίας εἰς ἀναμνήσεις χερσονήσου. Τρι-
γύρω τοῦ ἀφηγητοῦ, ἐπάνω εἰς τῆς πέτρες—συντρίμ-
ματα τοῦ παλατιοῦ τοῦ Χάνη, ποῦ εἶχε καταστρέψῃ
ὁ χρόνος—ἐκάθητο ἑμίλος Ταρτάρων μὲ ἀνοιχτόχρω-
μους χιτῶνας, μὲ σκούφους χρυσοπαρυφασμένους. Τὸ
βράδυ προχωροῦσε καὶ ὁ ἥλιος κατέβαινε σιγὰ-σιγὰ
πρὸς τὴν θάλασσαν· αἱ κόκκιναι ἀκτίνες τοῦ διεπέ-
ρασαν τὴν σκοτεινὴν μάζαν τῆς πρασινάδας, ποῦ πε-
ριέβαλλε τὰ ῥεῖπια καὶ ἐκηλίδωσαν μὲ αἷμα τοὺς
λίθους, ποῦ ἐκάλυπτε θρύον καὶ περιέπλεκεν ὁ κισσός.

Ὁ ἄνεμος βογκοῦσε εἰς τὸ ἀδιάβατο δάσος τῶν γη-
ραιῶν πλατάνων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ φύλλα των ε-
ψιθύριζαν, ὥσάν νὰ ἔρρεαν εἰς τὸν ἀέρα ἀόρατα
βυάκια.

Ἡ φωνὴ τοῦ πτωχοῦ ἐπαίτου ἦτον ἀδύνατη καὶ ἔ-
τρεμε καὶ ἡ πέτρινη φυσιογνωμία του ἀντανάκλουσε
μόνην τὴν ἡρεμίαν εἰς τὰς ρυτίδας τῆς· τὰ γνωστὰ
λόγια ἔρρεαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο καὶ ἔμπρὸς εἰς τοὺς
ἀκροατάς, ἐξετυλίσσετο μιὰ εἰκὼν τῶν περασμένων ἡ-
μερῶν, τῶν πλουσιῶν εἰς ἀναμνήσεις.

«Ὁ Χάνης ἦτο γέρων, ἐξηκολούθησεν ὁ τυφλός·
ἀλλὰ εἰς τὸ χαρῆμι του ὑπῆρχαν πολλαὶ γυναῖκες.
Ἀγαποῦσαν τὸν γέροντα, διότι τὰ πύρινα τοῦ χάδια
ἦσαν γεμάτα δύναμι καὶ φωτιά καὶ αἱ γυναῖκες ἀγα-
ποῦν πάντοτε ἐκεῖνον, ποῦ γνωρίζει νὰ θωπεύῃ, ἔστω
καὶ ἂν ἔχῃ λευκὴν τὴν κόμην, ἔστω καὶ ἂν τὸ πρό-
σωπόν του εἶνε ρυτιδωμένον—ἡ ὥραιότης ἔγκειται
εἰς τὴν δύναμι καὶ ὄχι εἰς τὸ τρυφερόν δέρμα καὶ εἰς
τὸ ῥοδοκόκκινο χρῶμα τῶν παρειῶν.

«Ὅλες ἀγαποῦσαν τὸν Χάνη, καὶ ἐκεῖνος ἀγαποῦσε
μίαν ἀπὸ ὧλες, ποῦ κατήγετο ἀπὸ Κοζάκους—ἀπὸ τὰς
στέππας τοῦ Δνεῖπερ—καὶ τὴν προτιμοῦσε ἀπὸ τὰς
ἀδελφάς τῆς τοῦ χαρμεῖου, τοῦ μεγάλου τοῦ χαρμεῖου,
ὅπου ὑπῆρχαν τριακόσιες γυναῖκες ἀπὸ διάφορα μέρη·
καὶ ὧλες ἦσαν ὡραῖες σάν τάνητῃ τῆς ἀνείξεως καὶ
ὧλες ἦσαν εὐχάριστες.

«Ὁ Χάνης εἶχε διατάξῃ νὰ τοὺς ἐτοιμάζουν τὰ κα-
λύτερα φαγητὰ καὶ τοὺς ἐπέτρεπε πάντα νὰ χορεύουν
καὶ νὰ παίζουν. Ἀλλὰ τὴν Κοζάκη του, τὴν ἔφερε
συχνὰ εἰς ἓνα πύργον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐφαίνετο ἡ θά-
λασσα καὶ ὅπου ὑπῆρχεν γι' αὐτὴν ὅ,τι χρειάζεται διὰ

νὰ εἶνε εὐτυχισμένη μιὰ γυναῖκα: ἑκτακτὴ τροφή,
διαλεχτὰ ὑφάσματα, χρυσὸς, πολυτίμες πέτρες ὧλων
τῶν χρωμάτων, μουσικὴ, σπάνια πτηνὰ ἀπὸ μακρυ-
νοὺς τόπους, πύρινα χάδια τοῦ ἐρωτευμένου Χάνη.

«Σ' αὐτὸν τὸν πύργον διεσκέδαζε μαζῇ τῆς ἡμέρας
δολέκληρες καὶ ἐξεκουράζετο ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς
ζωῆς, βέβαιος ὅτι ὁ υἱὸς του Ἀλγκάλλα δὲν θὰ ἐξε-
θετε τὴν φήμην τοῦ Χανάτου καὶ ὅτι ἀφ' οὗ θὰ ἐτριγύ-
ριζε σάν λύκος μέσα εἰς τὰς ῥωσσικὰς στέππας καὶ θὰ
ἀφῆνε ἐπίσω τοῦ τρόμον καὶ τέφρα, πτώματα καὶ αἷμα,
θὰ ἐπέστρεφεν ὅπως πάντοτε μὲ πλοῦσια λάφυρα,
μὲ νέας γυναῖκας καὶ μὲ νέα δόξα.

«Μιὰ φορά, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀλγκάλλα
ἀπὸ μιᾶν ἐπιδρομὴν εἰς τὸ Ῥωσσικὸ ἔδαφος, ὠμωγά-
νωσαν ἑορτὲς πρὸς τιμὴν του, ἀγῶνας καὶ συμπόσια,
καὶ ὅλοι οἱ μίρζα (1) τῆς νήσου ἦσαν παρόντες· ἐγυ-
μνάσθησαν σκοπεύοντες μὲ θέλη τὰ μάτια τῶν αἰχ-
μαλώτων καὶ ἤπιαν ἄλλη μιὰ φορά εἰς τιμὴν τοῦ γεν-
ναίου Ἀλγκάλλα, τοῦ Ἀλγκάλλα, ποῦ ἦτον ὁ τρόμος
τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ στήριγμα τοῦ Χανάτου. Καὶ ὁ γέ-
ρων Χάνης ἦτον εὐτυχὴς οἷά τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ του.
Ἦτον ὑπερηφανος, ὁ γηραιὸς, νὰ τὸν βλέπῃ τόσο
ἀνδρεῖο καὶ νὰ ξεύρῃ ὅτι ὅταν θ' ἀπέθνησκε, τὸ Χα-
νάτο θὰ περιήρχετο σὲ ἀσφαλὴ χέρια.

«Ἦτον εὐτυχὴς νὰ τὸ ξεύρῃ καὶ ἀποφασισμένος νὰ
δείξῃ εἰς τὸ υἱὸν του τὴ δύναμι τῆς ἀγάπης του, τοῦ
εἶπε ἔμπρὸς εἰς ὧλους τοὺς μίρζα καὶ τοὺς ἀρχηγούς
τοὺς Ταρτάρους, μὲ τὸ κύπελλο εἰς τὸ χέρι:

«Εἰσαι καλὸς υἱός, Ἀλγκάλλα! Δόξα εἰς τὸν Ἀλλάχ
καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου ὅς εἶνε δοξασμένοι!

«Καὶ ὅλοι ἐνώνοντες τῆς δυνατὲς τοὺς φωνὰς ἠυλό-
γησαν τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου.

«Τότε ὁ Χάνης εἶπε:

«Ὁ Ἀλλάχ εἶνε μεγάλος! Ἐν ᾧ ζῶ ἀκόμα ἀνέ-
στισε τὴ νεότητά μου στὸ σῶμα τοῦ γενναίου μου
παιδιοῦ καὶ μὲ τὰ γεροντικά μου μάτια βλέπω, ὅτι, ὅταν
ὁ ἥλιος θὰ ἔχῃ πλεον οὐσίην γι' αὐτὰ καὶ ὅταν τὰ
σκοιλιήκια θὰ ἔχουν καταφάγῃ τὴν καρδιά μου, θὰ
ζῶ πάντα διὰ τοῦ παιδιοῦ μου· τὸ χέρι του εἶνε ἀκλό-
νητο, ἡ καρδιά του θαρραλεὰ καὶ τὸ πνεῦμά του διαυ-
γές.... Γι' ἐλέεις νὰ λάβῃς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ πατρός
σου, Ἀλγκάλλα; λέγε, καὶ θὰ σοῦ δοσῶ ὅ,τι θέλῃς.

«Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Χάνη δὲν εἶχεν ἀκόμη καλὰ καλὰ
συστῇ καὶ ὁ Τολάϊκ Ἀλγκάλλα ἐσηκώθη καὶ μὲ τὴ
φωτιὰ στὰ μαυρὰ τοῦ μάτια, τὰ ὅμοια μὲ τὴν θά-
λασσα κατὰ τὴ νύκτα, καὶ τὸ βλέμμα πύρινο σάν τὰ
βλέμματα τοῦ ἀετοῦ τῶν ὀρέων, εἶπε:

—Δόσε μου τὴ ῥῶσσα σκλάβά, πατέρα καὶ κύ-
ριέ μου!

«Ὁ Χάνης ἐσιώπησε λίγες στιγμὲς, ἀκριβῶς ὅσο
ἐχρειάζετο γιὰ νὰ καταστείλῃ τὸ ῥίγος τῆς καρδιάς του,
καὶ ἀπήντησέ μὲ ὑψηλὴ καὶ σταθερὰ φωνή:

—Πάρε τὴν! Ἄς τελειώσῃ τὸ συμπόσιον καὶ θὰ
εἶνε δική σου.

«Ὁ ἀνδρεῖος Ἀλγκάλλα ἀκτινοβόλησεν ὧλος, τὰ

(1) Τάρταροι πρίγκηπες.

ἀετείᾳ του μάτια ἔλαμπαν ἀπὸ μεγάλη χαρὰ, ἠγέρθη πανύψηλος καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του:

— Ξέρω τί μοῦ δίδεις πατέρα καὶ κύριέ μου. Τὸ ξέρω.... Εἰμαι ὁ δουλός σου, ὁ υἱός σου. Πάρε τὸ αἷμά μου σταγόνα πρὸς σταγόνα· μεῖς εἰκοσι θανάτους εἶμαι ἔτοιμος νὰ πεθάνω γιὰ σέ.

« Δὲν θέλω τίποτε, εἶπεν ὁ Χάνης καὶ τὸ λευκὸ του κεφάλι, τὸ στεφανωμένον ἀπὸ δόξα πολλῶν πολλῶν χρόνων καὶ μεγάλων κατορθωμάτων ἐγείρει πρὸς τὸ στήθος του.

« Τὸ συμπόσιον ἐτελείωσε καὶ οἱ δύο τους, σιωπηλοὶ βαδίζοντες ὁ ἕνας πλησίον τοῦ ἄλλου ἐξήλθαν ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ διηυδυνήσαν πρὸς τὸ χαρέμι.

« Ἡ νύκτα ἦτο σκοτεινὴ καὶ τὰ σύννεφα ἐκρυπταν τὸν οὐρανὸν μὲ ἕνα πυκνὸν τάπητα, πίσω ἀπὸ τὸν ὁποῖον, δὲν ἐφαίνετο οὔτε σελήνη, οὔτε ἄστρα.

« Πολλὴν ὥρα ἐδάδισαν μέσ' στῆ νύκτα ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱός. Ὁ Χάνης Ἀσσοάδ εἶπεν ἐπὶ τέλους:

— « Ἡ ζωὴ μου σβύνει μέρα μετὰ τὴν ἡμέρα, ἡ γυναῖκα μου καρδιά χτυπᾷ ὅλο ἀδυνατώτερα καὶ ἡ φωτιά τῆς ψυχῆς μου ἀποτεφρώνεται λίγο λίγο. Τὰ πύρινα χάρδια τῆς κοζάκης ἦσαν τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης τῆς ζωῆς μου.

« Πές μου, Τολάϊκ, πές μου, σοῦ εἶνε τόσο ἀπαραίτητη, ἀληθινά; Πάρε ἕνατὸ, πάρε ὅλες μου τῆς γυναῖκες γι' αὐτὴ μόνη....

« Ὁ Τολάϊκ Ἀλγκάλλα ἐσιώπησε καὶ ἀνεστέναξε.

— « Πόσος καιρὸς μοῦ μένει ἀκόμη νὰ ζήσω; Μετρημένη εἶνε ἡ ζωὴ μου στῆ γῆ. Καὶ ἡ τελευταία χαρὰ τῆς ζωῆς μου εἶνε ἐκείνη, ἡ νέα ἡ ῥώσσα. Μὲ γνωρίζει, μ' ἀγαπᾷ. Τώρα πλέον ποῦ θὰ μοῦ λείψῃ, ποιά θ' μ' ἀγαπήσῃ ἐμένα τὸν γέροντα, ποιά λοιπόν; Καμμία ἀπὸ ὅλες μου τῆς γυναῖκες, Ἀλγκάλλα, καμμία!

« Ὁ Ἀλγκάλλα ἐξακολουθοῦσε νὰ σιωπᾷ.

— Πῶς θὰ ζήσω, ὅταν ξέρω ὅτι θὰ τὴν φιλήσῃ, ὅτι θὰ σοῦ ἀποδίδῃ τὰ φιλά σου; Ἐμπρὸς εἰς τὴν γυναῖκα, δὲν ὑπάρχει πατέρας καὶ υἱός, Τολάϊκ. Ἐμπρὸς εἰς τὴν γυναῖκα εἰμεῖθα ὅλοι ἄνδρες παιδί μου... Θὰ μοῦ εἶνε λυπηρὸ νὰ τελειώσουν ἔτσι αἱ ἡμέρες μου... Θὰ προτιμοῦσα ὅλες ἡ παλαιές μου πληγές, ποῦ καλύπτουν τὸ σῶμά μου, ν' ἀνοίγαν πάλιν, ν' ἀφῆναν τὸ αἷμά μου ὅλο νὰ ρέυσῃ Τολάϊκ καὶ νὰ μὴ ἐπιζήσω σ' αὐτὴν τὴν νύκτα, υἱέ μου!

« Ὁ υἱός του ἐξακολουθοῦσε πάντα νὰ σιωπᾷ. Ἐστάθησαν ἔμπρὸς στῆ θύρα τοῦ χαρεμοῦ καὶ μετὰ τὸ κεφάλι γυρμένον στὸ στήθος ἔμειναν πολλὴν ὥρα σιωπηλοὶ ἐκεῖ. Ἡ νύκτα τοὺς περιέβαλλε καὶ τοὺς δύο, τὰ νέφη ἔτρεχαν στὸν οὐρανὸ καὶ ὁ ἀνεμὸς, συνταράσσων τὰ δένδρα, ἐφαίνετο ὅτι νὰ τραγουδοῦσε γι' αὐτοὺς.

« Τὴν ἀγαπᾷ ἀπὸ πολὺν καιρὸ, πατέρας, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα μετὰ γλυκεῖα φωνή.

« Τὸ ξέρω.... ἀλλὰ ξέρω ἀκόμη ὅτι δὲν σ' ἀγαπᾷ..., ἀπήντησεν ὁ Χάνης.

« — Ἡ καρδιά μου ξεσχίζεται ὅταν τὴν συλλογίζομαι.

« — Καὶ ἡ δική μου καρδιά, ἡ γηραιά μου καρδιά μετὰ τί εἶνε γεμάτη τώρα;

« Καὶ πάλιν ἐσιώπησαν, ὁ Ἀλγκάλλα ἐστέναξε.

« Ὡστε, ὁ σοφὸς Μουλλάς μοῦ εἶπε λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν: ἡ γυναῖκα εἶνε πάντοτε κακὸν γιὰ τὸν ἄνδρα· ὅταν εἶνε ὠραία, διεγείρει στοὺς ἄλλους τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἀποκτήσουν καὶ ρίχνει τὸν ἄνδρα τῆς σιτῆς μαρτύρια τῆς ζηλοτυπίας· ὅταν εἶνε ἀσχημὴ, ὁ ἄνδρας τῆς ἐπιθυμῶν τὰς ἄλλας, ὑποφέρει καὶ ἂν δὲν εἶνε οὔτε ἀσχημὴ, οὔτε ὠραία, ὁ ἄνδρας τὴν κίχνει ὠραία καὶ ἔπειτα ἀφοῦ ἐνόησῃ ὅτι ἠπατήθηκε, ὑποφέρει ἐξ αἰτίας τῆς.

« — Ἡ σοφία δὲν εἶνε φάρμακον κατὰ τῶν πόνων τῆς καρδιάς...., εἶπεν ὁ Χάνης.

« — Ἀς λυπηθοῦμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πατέρα! Ὁ Χάνης ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ λυπηρὰ ἐκύταξε τὸν υἱὸν του.

« — Ἀς τὴ θανατώσωμεν... ἐπρόφερεν ὁ Τολάϊκ.

« — Ἀγαπᾷς τὸν ἐαυτό σου περισσότερον ἀπὸ αὐτὴ καὶ ἐμένα, ἐψιθύρισεν ὁ Χάνης σκεπτικῶς.

« — Ἀλλὰ καὶ σύ....

« Καὶ πάλιν ἐσιώπησαν.

« — Ναὶ καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Χάνης μελαγχολικά. Ἡ λύπη τὸν εἶχε κάμῃ ὅσον μικρὸ παιδί.

« — Λοιπὸν θὰ τὴ θανατώσωμεν;

« — Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω! δὲν μπορῶ, ἀνέκραξεν ὁ Χάνης.

« — Καὶ ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ πειὰ νὰ ὑποφέρω, ξερίζωσέ μου τὴν καρδιά ἢ δόσε μοῦ τη...

« Ὁ Χάνης ἐσιώπησε.

« — Ἀς τὴν ρίψωμε ἀπὸ τὸ βουνὸ εἰς τὴ θάλασσα!

« — Ἀς τὴν ρίψωμε ἀπὸ τὸ βουνὸ εἰς τὴ θάλασσα, ἐπ'ἀνέλαβε ὁ Χάνης ὅταν ἤλθῃ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ του.

« Εἰσῆλθον εἰς τὸ χαρέμι, ὅπου ἐκοιμᾶτο ἤδη, ἐξαπλωμένη κατὰ γῆς, ἐπάνω σ' ἕνα πολυτελὲς τάπητα. Ἐστάθησαν ἔμπρὸς τῆς καὶ τὴν ἐθαύμασαν πολλὴν, πολλὴν ὥρα. Δάκρυα ἔρρεαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ γηραιοῦ Χάνη, ἔπεσαν στὴν ἀσημένιαν του γενειάδα καὶ ἐκεῖ ἔλαμπαν ὅσον μαργαριτάρια· ἐν τῷ ὁ υἱός του μετὰ σπινθηροβολοῦντα μάτια συνεκρατοῦσε τὸν ἑαυτὸν του, τρίζων τὰ δόντια.

Ἄνοιξε τὰ μάτια, καὶ ἐνόμισε ὅτι κύανοι ἀνθίσαν στὸ τρυφερὸ καὶ ῥόδινο ὅσον τὴν αὐγὴ πρόσωπό τῆς!

« Δὲν εἶδε τὸν Ἀλγκάλλα καὶ ἔτεινε τὰ ροδοκόκκινα χεῖλη τῆς πρὸς τὸν Χάνη:

« — Φίλησέ με, ἐδῶ, ἀετέ μου!

« — Σήκω, θὰ ἐλθῃς μαζί μ' ἐμεῖς, τῆς εἶπε γλυκὰ ὁ Χάνης...

« Τότε ἀντελήφθη τὸν Ἀλγκάλλα καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάτια τοῦ ἀετοῦ τῆς· ἦτο ἐξυπνὴ καὶ ἐνόησε ὅλα.

« — Ἐρχομαι, εἶπεν, ἔρχομαι. Οὔτε τοῦ ἐνός, οὔτε τοῦ ἄλλου, ἔτσι ἀπεφασίσατε. Ἐτσι πρέπει νὰ ἀποφασίζουσιν οἱ ἄνδρες οἱ καρτερόψυχοι, σὰς ἀκολουθῶ.

« Σιωπηλά και οί τρεις διηυθύνθησαν πρὸς τὴν θάλασσα. Ἐβάδιον ἀπὸ στενὰ μονοπάτια· ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ θέρυβο καταιγίδος. Ἦτο λεπτοκαμωμένη ἡ νέα κέρη, ἐκσυράσθηκε ὕστερο ἀπὸ λίγο, ἀλλ' ἦτο ὑπερήφανος καὶ δὲν τοὺς εἶπε τίποτε.

« Καὶ ἔταν ὁ υἱὸς τοῦ Χάνη παρτήρησεν ἔτι ἔμεινεν ὀπίσω, τῆς εἶπε :

« — Φεβείσαι ;

« Τὸ βλέμμα τῆς ἐξετέξευσε τὸν κεραυνὸ καὶ τοῦ εἶδει τὸ ματωμένον πόδι τῆς.

« — Θὰ σὲ φέρω εἰς τὰ χέρια μου τῆς εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα καὶ τῆς ἀνοίξε τὴν ἀγκάλην του. Ἀλλ' αὐτὴ περιέβαλε τὸν λαιμὸ τοῦ γηραιοῦ ἀετοῦ τῆς. Ὁ Χάνης τὴν ἐσήκωσε σὺν πτερὰ στοὺς βραχίονάς του καὶ τὴν ἐβάσταζε. Τότε ἐκείνη ἀπεμάκρυνε τοὺς κλώνους ἀπὸ τὸ πρόσωπὸ του καὶ ἀπὸ τὰ μάτια του. Ἐβάδιον πολλὴν ὥραν καὶ νὰ ἐπὶ τέλους ἤκουσαν τὸν μακρυνὸ θέρυβο τῆς θαλάσσης.

« Τότε ὁ Τολαίικ — ἐβάδιζεν ὀπίσω τοὺς στὸ μονοπάτι — εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του :

« — Ἀφῆσέ με νὰ περάσω ἐμπρός, ἀλλέως μοῦ ἐρχεται νὰ σὲ μαχαιρώσω.

« — Πέρασε ἔμπρός, ὁ Ἀλλάχ θὰ σὲ ἀπαρνηθῇ γι' αὐτὴ σου τὴν ἐπιθυμίαν ἢ θὰ σὲ συγχωρήσῃ — ἄς γίνῃ τὸ θέλημά του ! — ἐγὼ, ὁ πατέρας σου, σὲ συγχωρῶ. Ἐξέρ τί εἶνε ν' ἀγαπᾷ κανεὶς.

« Νὰ ἐπὶ τέλους, ἐμπρός τοὺς ἡ θάλασσα βαθεῖα, μαύρη, ἀτελείωτη. Τὰ κύματα ψάλλουν ὑπόκωφα στοὺς πρέπδας τοῦ βράχου ! ἐκεῖ κάτω σκοτάδι, κρύο, τρῆμος.

« — Χαίρε, εἶπεν ὁ Χάνης καὶ ἐφίλησε τὴν νέα.

« — Χαίρε, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα καὶ ἐκλινε τὸ κεφάλι του.

« Ἐκείνη ἐκύτταξε πρὸς τὰ ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἐφαλλαν τὰ κύματα καὶ ὥπισθοχώρησε σφίγγουσα τὰ χέρια πρὸς τὸ στήθος.

« — Ρίξτε με !... τοὺς εἶπε....

« Ὁ Ἀλγκάλλα ἐξέτεινε τὰ χέρια του, ἀλλὰ δὲν ἤμπέρεσε παρὰ νὰ ἀναστενάξῃ, καὶ ὁ Χάνης τὴν ἐπῆρε εἰς τὴν ἀγκαλιά του, τὴν ἐσφιγξε μὲ δύναμιν εἰς τὸ στήθος του, τὴν ἐφίλησε καὶ ἀφ' οὗ τὴν ἐσήκωσε ἄνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὴν ἔρριξε ἀπὸ τὸ βράχο εἰς τὸ βάραθρο.

« Τὰ κύματα ἐσπάζαν καὶ ἐφαλλαν μὲ τέτοιο θόρυβο, ὥστε οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν ἤκουσαν τὴν πτώσιν τῆς εἰς τὴν θάλασσαν. Οὔτε μίαν φωνή. Τίποτε. Ὁ Χάνης ἐρρίφθη ἐπάνω στὸ βράχο καὶ ἐκύτταξε σιωπηλὰ ἐκεῖ κάτω, μέσα στὰ σκότη καὶ στὴν ἀβυσσο, ἐκεῖ, ὅπου ἡ θάλασσα συνεχέτο μὲ τὰ νέφη, ἀπ' ὅπου, συνωθούμενα, ἤρχοντο τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος, ποῦ ἀνέμιζε τὴν λευκὴ γενειάδα τοῦ Χάνη. Ὁ Τολαίικ ἐστέκετο ὀρθὸς καὶ ἐσκέπαζε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια του, ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς σὺν λίθος. Ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ τὰ σύννεφα τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο ἐφευγαν στὸν οὐρανὸν, καταδιωκόμενα ἀπὸ τὸν ἄνεμο. Ἦσαν κατὰμαυρα καὶ βαρεῖα σὺν τὰς σκέψεις τοῦ γέροντος Χάνη, ποῦ εἶχε ξαπλωθῇ ἐπάνω εἰς τὸν παραθαλάσσιον βράχο.

« — Πᾶμε, πατέρα, εἶπε ὁ Τολαίικ.

« — Περίμενε, ἐπιθύρσει ὁ Χάνης, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο σὺν νὰ ἤκουε κατῖ.

« Πέρασε λίγη ὥρα πάλι καὶ τὰ κύματα ἐξακολουθοῦσαν νὰ σπάζουν καὶ ν' ἀναπηδοῦν καὶ ὁ ἄνεμος σείων μὲ ὄρμην τὰ δένδρα, ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν βράχων.

« — Πᾶμε πατέρα...

« — Περίμενε λίγο...

« Πολλὲς φορές ὁ Τολαίικ Ἀλγκάλλα ἐπανέλαβε αὐτὰ τὰ λόγια :

« — Πᾶμε, πατέρα...

Ὁ Χάνης δὲν ἐκουνοῦσε ἀπὸ τὴν θέσιν του, ὅπου τώρα δὲ εἶχε χάσῃ τὴν εὐτυχίαν τῶν τελευταίων του ἡμερῶν.

« — Πᾶμε...

« Ἐφυγαν, ἀλλ' ὕστερο ἀπ' ὀλίγον ὁ Χάνης ἐσταμάτησε.

« — Ἀλλὰ ποῦ πηγαίνω ; Γιὰ ποῖο σκοπὸ Τολαίικ ; ἐρώτησε τὸν υἱὸν του. Γιατί νὰ ζῶ τώρα, ἀφ' οὗ ὅλη μου ἡ ζωὴ ἦτον αὕτη ; Εἶμαι γέρον, κανεὶς δὲν θὰ μ' ἀγαπήσῃ πειὰ, καὶ ἂν κανεὶς δὲν μ' ἀγαπᾷ, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ζῶ.

« — Ἐχεις τὴν δόξαν καὶ τὰ πλοῦτη, πατέρα....

« — Δός μου ἓνα καὶ μόνο τῆς φιλῆ καὶ πάρε τα ἔλα ὡς ἀντάλλαγμα. Αὐτὰ εἶνε νεκρὰ πράγματα· ὁ ἔρως μόνον τῆς γυναικὸς εἶνε ζωὴ ! Χωρὶς αὐτὸν τὸν ἔρωτα, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει τὴν ζωὴν, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ ἔλα, καὶ τρισάθλια θὰ εἶνε αἱ ἡμέραι του ! Χαίρε, υἱέ μου, ἡ εὐλογία τοῦ Ἀλλάχ ἄς σὲ παρακολουθῇ καθεὶ ἡμέρα καὶ καθεὶ νύκτα τοῦ βίου σου.

« Ὁ Χάνης ἐπέστρεψε πρὸς τὴν θάλασσα.

« — Πατέρα, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα, πατέρα !...

« Καὶ δὲν μπόρεσε νὰ πῇ τίποτε περισσότερο, διότι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ τίποτε εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ θάνατος μειδιᾷ, δὲν μπορεῖ νὰ πῇ τίποτε ποῦ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὴν ἀγάπην τῆς ζωῆς.

« — Ἀφῆσέ με.

« — Ὁ Ἀλλάχ !

« — Ἐέρει....

« Μὲ βιαστικὰ βήματα ὁ Χάνης ἐπλησίασε τὴν ἀβυσσον καὶ ἐρρίφθη μέσα. Ὁ υἱὸς του δὲν τὸν ἤμπόδισε, δὲν πρόφθασε. Καὶ πάλι δὲν ἀκούσθηκε τίποτε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, οὔτε μίαν φωνή, οὔτε ὁ θόρυβος τῆς πτώσεως τοῦ Χάνη· μόνον τὰ κύματα, ἐξακολουθοῦσαν νὰ θραύωνται καὶ νὰ ἀναπηδοῦν καὶ ὁ ἄνεμος νὰ ψάλλῃ ἄγρια τραγοῦδι.

« Ὁ Τολαίικ Ἀλγκάλλα ἐκύτταξε πολλὴν ὥραν τὴν θάλασσα καὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους δυνατὰ :

« Ἀλλάχ ! Δός μου μίαν τόσο σταθερὴν καρδιά !

« Καὶ ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ τὴν νύκτα.

« Ἔτσι ἐχάθη ὁ Χάνης Μασσολάιμα-ἔλ-Ἀσσοάδ καὶ ὁ Τολαίικ Ἀλγκάλλα ἔγινε Χάνης τῆς Κριμαίας... »